

Handels- og investeringsaftalen mellem EU og USA (TTIP)

Vedttaget på Hovedorganisationernes EU-udvalgmøde 18. november 2014

Indledning

Som led i udviklingen af de tre hovedorganisationers EU-arbejde er det blevet besluttet at have fokus på The Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP), som i øjeblikket bliver forhandlet mellem EU og USA.

Efter Lissabon-traktaten trådte i kraft, har EU haft kompetence til at indgå investeringsaftaler på samme måde som med handelsaftaler på vegne af medlemsstaterne. TTIP er en af de første afprøvninger af denne nye EU-kompetence, og den vil være den største bilaterale investerings- og handelsaftale i verden.

Dette politikpapir danner grundlag for de danske hovedorganisationers deltagelse i de kommende drøftelser med NFS og EFS.

TTIP-forhandlingerne vil løbende være på dagsordenen på EFS' eksekutivkomitemøder samt til NFS' kongres i 2015.

En omfattende transatlantisk handels- og investeringsaftale forventes at skabe arbejdspladser og vækst gennem mere konkurrence, færre handelsbarrierer og lavere forbrugerpriser, når aftalen er fuldt implementeret. En analyse udarbejdet af Copenhagen Economics vurderer, at dansk økonomi vil vokse med 0,3 pct., og at eksporten til USA vil stige med 14 mia. kr. fra de 100 mia. kr., den udgør i dag.

De tre hovedorganisationer har, i modsætning til fagbevægelsen i mange andre lande, valgt at se positivt på de igangværende forhandlinger.

Der er dog forudsætninger knyttet til dette positive afsæt:

- En handels- og investeringsaftale mellem EU og USA skal have klare henvisninger til ILO's kernekonventioner. Den skal indeholde klare bestemmelser om arbejdstagerrettigheder, herunder privat- og offentligt ansattes ret til at organisere sig og til at føre kollektive forhandlinger
- En handels- og investeringsaftale må ikke skabe social dumping
- En handels- og investeringsaftale må ikke betyde forringelser af standarder på arbejdstager-, miljø- eller fødevarerområdet
- En handels- og investeringsaftale skal respektere demokratiet og må ikke begrænse staternes ret til at regulere. Den må fx ikke begrænse regeringernes mulighed for at lovgive på velfærds-, uddannelses-, sundheds-, miljø-, udlændinge-, og arbejdsmarkedsområdet
- En handels- og investeringsaftale skal give samme muligheder for at overenskomstdække udenlandske arbejdsgivere som danske arbejdsgivere

- En handels- og investeringsaftale må ikke kunne tvinge staterne til at liberalisere offentligt finansieret og drevet velfærd og service. Multinationale selskaber skal ikke kunne tvinge sig adgang til områder, som det enkelte land har besluttet ikke skal være omfattet af et frit marked.
- Investeringsbeskyttelse må sikres på en måde, der ikke indskrænker stateres demokratiske beslutningsevne, og den må garantere, at EU-landene fortsat kan regulere, ikke mindst på områder som arbejdstagerrettigheder, miljø, sundhed og forbrugerbeskyttelse.

De tre danske hovedorganisationer har valgt at lægge hovedfokus på at varetage interesser inden for arbejdstagerrelevante områder og -spørgsmål, men hovedorganisationerne støtter ligeledes opretholdelse af høje standarder inden for andre samfundsmæssige centrale områder – herunder fødevarerikkerhed, miljø og folkesundhed.

Baggrund

Gennem flere år er handelsbarrierer gradvist blevet nedbrudt. Det globale handelssystem blev især videreudviklet gennem 1990'erne og med etableringen af Verdenshandelsorganisationen (WTO) i 1995 blev det sat i faste rammer.

Den seneste frihandelsrunde, Doha-runden, blev lanceret i 2001, men det er endnu ikke lykkedes at opnå enighed.

Der har i stedet været en tendens til at styrke de bilaterale relationer. TTIP er en del af denne udvikling.

Formålet med TTIP er at øge handel og investeringer mellem EU og USA. Forhandlingerne sigter efter at fjerne handelshindringer såsom toldbarrierer, uhensigtsmæssig regulering, investeringsrestriktioner osv. for at gøre det nemmere at handle varer og serviceydelser mellem EU og USA. En bedre adgang til hinandens markeder gennem opnåelsen af større lovgivningsmæssig overensstemmelse mellem de to parter kan også bane vejen for fastsættelse af mere globale standarder.

TTIP-forhandlingerne er inddelt i tre hovedområder:

1. Markedsadgang

Dette vedrører told, oprindelseslandsregler, handelspolitiske beskyttelsesinstrumenter, serviceydelser, investeringer og offentlige udbud. Her ønskes fjernelse af diverse told, afgifter og restriktioner for at opnå en mere liberaliseret markedsadgang.

2. Reguleringsmæssige problemstillinger og ikke-toldmæssige handelshindringer: mod en mere integreret transatlantisk markedsplads

Reguleringsområdet er der, hvor de størst mulige, potentielle fordele ved handelsforhandlingerne ligger. Fx skaber forskellig lovgivning om sikkerheds- eller miljøkrav til biler ofte dobbeltprocedurer. Formålet med handels- og investeringsaftalen er at reducere unødvendige udgifter og forsinkelser for virksomheder, mens man samtidig opretholder det høje beskyttelsesniveau inden for sundhed, sikkerhed, forbrugere og miljø.

3. Håndtering af fælles, globale udfordringer for handel og muligheder i det 21. århundrede

Dette inkluderer fx immaterielle rettigheder samt handel og bæredygtig udvikling: Begge parter har til hensigt at samarbejde om de sociale- og miljømæssige aspekter ved handel og bæredygtig udvikling baseret på, hvad begge parter allerede har forhandlet i eksisterende handelsaftaler.

Hovedorganisationernes primære interesser

I det følgende vil vi gå dybere ind i de udfordringer, de igangværende forhandlinger kan give fagbevægelsen.

Gennemsigtighed og inddragelse

Manglen på gennemsigtighed i TTIP-forhandlingerne, øger kun den generelle skepsis og skaber ikke den nødvendige grobund for folkelig opbakning til den endelige aftale. På trods af en nu mere eller mindre formaliseret inddragelse af interessenter fra civilsamfundet, ikke mindst arbejdsmarkedets parter, er kritikken stadig tiltagende.

Senest har den Europæiske Ombudsmand opfordret Kommissionen til at offentliggøre flere dokumenter, som ikke er fortrolige. Ombudsmanden har ligeledes opfordret Kommissionen til at offentliggøre, hvornår den holder møder med interessenter samt de dokumenter, der er på bordet. Åbenhedstilgangen støttes af de tre danske hovedorganisationer, hvorfor hovedorganisationerne også er positive over for offentliggørelsen af EU-forhandlingsdirektiverne.

Specifikke punkter:

Herunder gennemgås de mere specifikke punkter, som vi vil have fokus på i det løbende arbejde med at påvirke forhandlingsprocessen.

1. Arbejdstagerrettigheder

Det er en udbredt bekymring for, at TTIP vil undergrave eksisterende arbejdstagerrettigheder.

Vi kan ikke acceptere, at regler om beskyttelse af arbejdstagere på nogen måde kategoriseres som handelsbarrierer.

Derfor vil vi arbejde aktivt for, at TTIP ikke svækker arbejdstagerrettigheder. TTIP bør indeholde, hvad EFS kalder ”gyldne standarder” for arbejdstagerrettigheder, der kan tjene som eksempel til efterfølgelse i andre kommende handels- og investeringsaftaler, som EU ønsker at indgå.

Bestemmelserne om arbejdstageres rettigheder skal afspejle de gældende standarder på området, som fastlagt i ILO’s kernekonventioner. Bestemmelser om arbejdstageres rettigheder er helt centrale for de tre danske hovedorganisationer for de videre forhandlinger, og det er af afgørende betydning, at bestemmelserne også gælder på delstats-niveau i USA og håndhæves.

Det bør derudover sikres i aftalen, at nationale love og aftaler om arbejdstagerrettigheder overholdes i det land, hvor arbejdet udføres. De tre danske hovedorganisationer stiller sig

positivt til rådighed for at drøfte mulighederne for, at dette sker og at reglerne efterleves – evt. ved oprettelsen af et særligt kontrolorgan.

I TTIP-forhandlingerne bliver det ofte beskrevet, at aftalen vil skabe et stort indre marked. Derfor er det også vigtigt at få afklaret, hvordan aftalen vil påvirke adgangen til EU for statsborgere fra tredjelande. Ikke mindst for Danmark er det vigtigt på grund af det forbehold, Danmark har vedr. retlige og indre anliggender.

2. ISDS – Investor State Dispute Settlement

En stor bekymring om et specifikt element i aftalen er den investeringsbeskyttelsesmekanisme, som forhandlerne fra både EU og USA lægger op til skal indgå i aftalen. ISDS er en tvistbilæggelsesmekanisme, der skal sikre, at virksomheder kan sagsøge stater, hvis der indføres lovgivning på et ikke-faktuelt grundlag, som går ud over virksomhedens indtjening.

De fremførte argumenter for en sådan mekanisme er, at virksomheder for at skabe incitament for investeringer skal have en beskyttelse mod staters mulige praksis- eller lovændringer, der kan risikere at skade deres indtjening. Her nævnes ofte eksempler på lande, der har nationaliseret en sektor, hvorefter virksomhedens indtjeningsmuligheder forringes eller går tabt.

Vi er enige med den danske regering, som klart har givet udtryk for at retten til at regulere er fundamental for EU og går forud for beskyttelsen af investorers rettigheder.

For at imødegå kritikken af ISDS vil EU derfor lægge afgørende vægt på, at en aftale mellem EU og USA skal indeholde retningslinjer for, hvad der på den ene side udgør lovlig beskyttelse af offentlige interesser, og hvad der på den anden side er urimelig behandling af udenlandske investorer.

Dermed skulle det udelukke, at en amerikansk virksomhed kunne vinde en sag over et EU-land, hvis det har indført strengere lovgivning for at beskytte miljøet eller forbedre befolkningens sundhedstilstand, selvom det vil få den konsekvens, at den udenlandske virksomhed taber penge eller får en mindre fortjeneste.

I sig selv kan det virke lidt omsonst, at to demokratiske retsstater ikke anerkender hinandens retssystemer i tilstrækkelig høj grad, og at det anses for nødvendigt at indføre et ”udenomstatsligt” system. Der kan dog være nogle tekniske og juridiske argumenter for forskelle i indretning, retspraksis osv., der ikke gør det hensigtsmæssigt at afgøre tvister i de eksisterende retssystemer. Det er fx fremhævet, at det amerikanske retssystem ikke tillader, at sager kan anlægges ved nationale domstole med grundlag i internationale aftaler.

Der findes eksisterende handelsaftaler både med og uden et sådan tvistbilæggelsesorgan. Og begge dele bliver brugt af tilhængere og modstandere som argumenter for og imod. Kritikken imod ISDS er dog løbende taget til, og flere og flere civilsamfundsaktører kræver ISDS taget helt ud af aftalen. Man må ligeledes kunne forvente en stigende modstand fra EU-parlamentarikere og nationale parlamentarikere, hvis den folkelige kritik fortsætter.

EU-Kommissionen har da også måttet anerkende den stigende kritik og iværksatte i foråret en offentlig høringsrunde. Det resulterede i ca. 150.000 svar, som Kommissionen i øjeblikket er ved at analysere. Konklusionerne forventes klar i en rapport i løbet af efteråret 2014.

På baggrund heraf stiller de tre hovedorganisationer sig fortsat skeptiske over for behovet for en ISDS-løsning, men vi ønsker at gå konstruktivt ind i den løbende debat om behovet for og inddragelsen af netop denne løsning.

3. Offentlige udbud/Public Procurement

Adgangen til at byde på opgaver i forbindelse med offentlige udbud på hinandens markeder er en del af forhandlingerne. Spørgsmålet er, i hvilket omfang det vil kunne åbne for unfair konkurrence og social dumping. EU vedtog i foråret 2014 et nyt direktiv for offentlige udbud, som slår fast, at medlemslandene gerne må kræve kædeansvar og arbejdsklau-suler samt stille andre krav end udelukkende billigste pris, når de vælger leverandører, såsom sociale og miljømæssige krav. Derfor er det afgørende at forhindre, at en handelsaftale kan udvande disse nye bestemmelser.

Det er de tre hovedorganisationers opfattelse, at TTIP ikke må indskrænke de politiske, skønmæssige beføjelser om udbud og beslutninger om, hvilken måde en aktivitet skal styres på.

Det betyder, at det må være op til det enkelte land at træffe beslutning om at friholde områder fra at blive liberaliseret og konkurrenceudsat. Ikke mindst områder som uddannelse, sundhed og pleje hvilke har vores særlige opmærksomhed.

Der har fx tidligere været stillet spørgsmål ved, om uddannelsesområdet er omfattet af serviceområdet i handelsaftalen. Da uddannelsesområdet ses som et særligt offentligt service-område, som beskyttes i handelsaftaler, er det på det nuværende grundlag fortsat op til de enkelte medlemsstater at regulere uddannelsesområdet. Ønsker en medlemsstat at opret-holde et monopol på eksempelvis uddannelsesområdet, så er det fortsat op til medlemssta-ten selv at bestemme. Det samme er graden af regulering på området. Dette udgangspunkt vil de tre hovedorganisationer arbejde for fastholdes i TTIP.

Afslutning

Et resultat af TTIP-forhandlingerne vil blive bedømt på dets evne til at skabe vækst og beskæftigelse, uden at der gås på kompromis med ordentlige arbejdsforhold.

En aftale må heller ikke underminere sociale- og miljømæssige fremskridt eller demokrati-ske principper. En handels- og investeringsaftale, som tilgodeser erhvervsliv og aktionærer på bekostning af arbejdstagere og forbrugere, kan vi ikke acceptere.

Vi lægger vægt på, at resultatet af forhandlingerne potentielt kan tjene som et eksempel på en handels- og investeringsaftale, som sikrer arbejdstagerrettigheder samt sociale og mil-jømæssige standarder.